Initiatiefvoorstel: inbesteden schoonmakers

1. Aanleiding

Recent is de discussie in Provinciale Staten over inbesteden en uitbesteden van werk weer actueel geworden door de problemen rondom de aanbesteding van brugwachters. De provincie Noord-Holland koopt jaarlijks voor ruim 350 miljoen aan werken, diensten en producten in om de provinciale doelstellingen te realiseren[i]. Onder uitbesteding van werk vallen inkoop van diensten en outsourcing. Bij externe inhuur van personeel is de provincie verantwoordelijk voor de aansturing van en toezicht op het ingehuurde personeel. Bij outsourcing van een dienst verricht de dienstverlener het werk met eigen personeel voor de provincie. De aansturing van en toezicht op dat personeel is een verantwoordelijkheid van de dienstverlener. Bij outsourcing gaat het om het overhevelen van werkzaamheden die oorspronkelijk intern werden uitgevoerd naar een externe partij.

2.Voordelen outsourcing

Bij uitbesteding van werk is de overweging met name dat een overheid dat soort diensten niet zelf zou moeten willen organiseren, maar dat hiervoor marktpartijen geschikter zijn, omdat:

- zij beschikken over specifieke expertise;
- zij door marktwerking effectiever, efficiënter en goedkoper kunnen produceren;
- zij flexibeler werknemers kunnen inzetten

Zo is in Noord-Holland onder meer voor uitbesteding van werk gekozen voor ingenieurs- en operationele werkzaamheden op bijvoorbeeld het terrein van (onderhoud van) wegen, op het terrein van bodemsanering en bij de uitvoering van het programma Externe Veiligheid. Ook catering- en schoonmaakdiensten, beveiliging en de brug- en sluiswachters zijn hier voorbeelden van.

3.Risico`s outscourcing

Aan outscourcing hangen ook risico`s. In het afwegingskader ‘Zelf doen, samen doen of uitbesteden?’ van de Rekeningencommissie (2013)[ii] worden de volgende risico`s genoemd:

- de overheid blijft verantwoordelijk voor de uitvoering, maar heeft minder invloed op de wijze waarop de activiteit wordt uitgevoerd;
- het (on -)voldoende in huis houden van capaciteit voor calamiteiten en urgente klussen;
- Het (on -)voldoende in huis houden van eigen expertise om de gewenste prestatie te formuleren en de geleverde prestatie te kunnen beoordelen ;

- De (on -)mogelijkheid om de uitbestedingsbeslissing te heroverwegen in verband met de benodigde investeringen;
- Mogelijke nadelige consequenties als gevolg van juridische gebreken in contracten met leveranciers ;
- Afhankelijkheid van leveranciers.
- In geding komen van goed werkgeverschap.

Het in geding komen van goed werkgeverschap is problematisch en een realistisch risico gezien de recente ontwikkelingen rondom de sluis- en burgwachters.

3. Vergoot risico en vergrote verantwoordelijkheid

Voor werknemers in lage loonschalen zoals schoonmakers is dit risico nog groter. Als er een sector is waar duidelijk is geworden dat de illusie dat meer markt en minder overheid ons welvarender zou maken en ons welzijn zou verhogen niet klopt, dan is het wel de schoonmaaksector. Schoonmaakbedrijven gingen een harde concurrentie en prijzenoorlog aan die direct werd afgewenteld op de arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden van werknemers. Lonen gingen naar beneden tot het minimum, er kwamen wachtdagen bij ziekte, werkzaamheden verplaatsten zich naar de nachtelijke uren, tijdelijke contracten waren de norm, de werkdruk steeg én de kwaliteit van het werk verslechterde (logischerwijs).[iii]

4. Opstand van schoonmakers

In 2010 komen schoonmakers komen op steeds meer plekken in opstand. De omzethonger van de schoonmaakbedrijven en de bezuinigingsdrift van de opdrachtgevers leidden tot een ‘race to the bottom’ in de schoonmaaksector. De schoonmakers gingen in staking. De moordend hoge werkdruk, de intimidaties, de slechte arbeidsomstandigheden, de lage beloning, de onmogelijke werktijden, zorgden ervoor dat ze het niet meer pikten.

De staking van de schoonmakers in 2010 is de geschiedenisboeken ingegaan als de langste staking in Nederland sinds 1933. Zo'n 1400 schoonmakers kwamen in opstand, eisten meer respect en waardering en zijn maar liefst negen weken in staking gegaan. En met succes. De lonen gingen omhoog, schoonmakers die de Nederlandse taal niet voldoende beheersen mochten op taalles. En kwam een convenant met grote opdrachtgevers als NS, Schiphol en het UWV over hun betrokkenheid bij de schoonmakers en hun rol als opdrachtgevers.

5. Trend: Van outsourcing naar insourcing

De laatste jaren is een beweging op gang gekomen van het weer inbesteden van personeel. Zo nam de rijksoverheid in 2013 het besluit om beveiliging en schoonmaak weer in te besteden. Hiermee nemen ze 3500 flexwerkers in dienst. Daardoor komt er meer zekerheid voor duizenden mensen die zich inzetten voor het functioneren van de Rijksoverheid. Zij gaan er als ambtenaar qua arbeidsvoorwaarden op vooruit. Zo krijgen ze in overheidsdienst wel een reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer, en doorbetaling bij ziekte. Iets wat voor de meeste werknemers in Nederland doodnormaal is.

Een ander voorbeeld is Amsterdam, dat in de voetsporen van het Rijk treedt. In onze hoofdstad worden vanaf 2018 de gemeentelijke panden en de Stopera weer schoongemaakt door schoonmakers die in dienst zijn van de gemeente. [iv]

Uit onderzoek bij ziekenhuizen blijkt dat schoonmaak in eigen beheer veel voordelen heeft. Zo kan het personeel directer worden aangestuurd, voelt het personeel zich meer betrokken, voelen klanten zich tevredener en betekenen extra werkzaamheden niet automatisch ook een meerprijs: immers er is geen sprake van een vast bestek, waar niet aan te tornen valt. Maar het grootste voordeel is natuurlijk dat de schoonmakers hierdoor een fatsoenlijke baan, een fatsoenlijk contract en fatsoenlijke betaling krijgen. Ook zijn de indieners van mening dat het in eigen beheer uitvoeren van de schoonmaak niet per se duurder hoeft uit te vallen door het wegvallen van dure aanbestedingsprocedures.[v]

Door schoonmakers in eigen dienst te nemen straal je uit dat schoonmaakwerk een normaal onderdeel is van de provinciale organisatie. Dat de CAO die geldt voor beleidsambtenaren ook gewoon moet gelden voor schoonmakers. Dat ook schoonmakers er periodieken bij moeten krijgen als ze langer in dienst blijven, net als beleidsambtenaren. Omdat schoonmaakwerk ander werk is en zeker niet minder werk.

6. Uitgangspunten nieuw beleid

- Goed werkgeverschap garanderen
- Zekerheid
- Gelijke behandeling
- Voldoende loon: gelijkblijvend of hoger dan huidig loon
- Goed voorbeeld geven
- Kansen aangrijpen om werknemers met arbeidsbeperking in dienst te nemen.

In het Sociaal Akkoord van april 2013 zijn afspraken gemaakt om meer mensen met een arbeidsbeperking in te zetten in het arbeidsproces. Deze afspraken gelden ook voor de provincie. De inbesteding van de schoonmaak biedt een goede gelegenheid om aan de uitvoering van de afspraken een substantiële bijdrage te leveren.[vi]

Maar het grootste voordeel is natuurlijk dat de schoonmakers hierdoor een fatsoenlijke baan, een fatsoenlijk contract en fatsoenlijke betaling krijgen.

7. Dekking

Momenteel werken er 21 schoonmakers via Eurest voor de provincie. In totaal wordt er per week 371 uur ingezet, wat gelijk staat aan 9,8 FTE (o.b.v. 38 uur conform Schoonmaak CAO).

In de gemeente Amsterdam is er 9000 euro per FTE nodig per jaar wanneer de schoonmakers weer in dienst worden genomen. Daar vanuit gaande moet er 88.200 euro per jaar vrijgemaakt worden. Dit kan niet uit het huidige personeelsbudget worden gefinancierd. Echter, op de totale begroting is het maar een klein bedrag, zo is het 0,049 procent van het totale budget voor mobiliteit. De dekking wordt gevonden in de jaarlijkse

storting van €508.000 euro per jaar in de bestemmingsreserve bedrijfsvoering voor de jaren 2018 en 2019. Vanaf 2020 worden de meerkosten opgenomen als structurele kosten in de begroting.

8. Ontwerpbesluit

Provinciale Staten van Noord-Holland,

gezien het *Initiatiefvoorstel Inbesteden schoonmakers* van de Statenfracties GroenLinks, SP en 50plus,

Gedeputeerde Staten te verzoeken

Zodra het lopende contract eindigt, te stoppen met uit- en aanbesteden van schoonmaakwerkzaamheden en deze weer door de provincie te laten uitvoeren.

---

[i] https://www.noord-holland.nl/Over_de_provincie/Inkoop_en_aanbesteden

[ii] https://praktijkvoorbeelden.vng.nl/databank/gemeentelijke-samenwerking/samenwerking-gemeenteraad/afwegingskader-zelf-doen-samen-doen-of-uitbesteden.aspx

[iii] https://www.nrc.nl/nieuws/2010/03/23/schoonmakers-gaan-gebukt-onder-concurrentiestrijd-a1483328

[iv] https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:YaS0W_TZRc8J:https://www.amsterdam.nl/publish/pages/582861/20140211_schoonmakers_in_gemeenteljike_dienst_2.pdf+&cd=2&hl=nl&ct=clnk&gl=nl

[v] zie http://www.cleantotaal.nl/artikelen/N6N52/Artikelen/Inbesteden-of-uitbesteden- en http://www.professioneelschoonmaken.nl/1167/kennis/dossiers/zorg/ziekenhuis-bernhoven-besloot-te-gaan-inbesteden/#.WOS_QlWLRdg

[vi] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2013/06/27/participatiewet-garandeert-arbeidsplaatsen-voor-mensen-met-arbeidsbeperking-door-sociaal-akkoord

Juni 2017

Servaz van Berkum (GroenLinks Noord-Holland)

Wim Hoogervorst (SP Noord-Holland)

Olga de Meij (50PLUS)